

Posudek bakalářské práce

Renáta Nejedlá Vyjadřování kauzálních vztahů v textech odborného funkčního stylu

Autorka se v předloženém bakalářské práci snaží zjistit, nakolik se v komunikátech odborného stylu uplatňují různé jazykové prostředky vyjadřující kauzální vztahy. Materiálová základna výzkumu je poměrně rozsáhlá – tvoří ji čtyři stejně rozsáhlé texty vybrané z různých odborných oblastí, celkem 1200 větných celků. Na základě jasně stanovených kritérií jsou sledovány všechny základní jazykové formy, kterými jsou příčinné vztahy vyjadřovány. Cílem byla jednak jejich kvantifikace, jednak jejich kvalitativní zhodnocení. Zároveň se autorka snažila texty z různých oborů porovnávat a na základě zjištěných výsledků dospět k určitému zobecnění. I když to explicitně není vyjádřeno, autorka předpokládá, že lze nalézt rozdíly vyplývající z různého oborového zaměření komunikátů. Nedomnívám se, že je tomu tak, podle mého názoru to ani předložený výzkum nepotvrdil. Zjištěné odlišnosti (např. nejnižší zastoupení sledovaných jazykových forem v „historickém“ textu) je třeba hodnotit jednak ve vztahu k užitému funkčnímu stylu (historický text je z učebnice, ostatní texty z odborných monografií), jednak ve vztahu k sémantice všech realizovaných výpovědí zkoumaných komunikátů. Bylo by tedy třeba hledat odpověď na otázku, nakolik je myšlenková kauzalita v jednotlivých textech vyjádřena odpovídající jazykovou formou. To je ovšem problém přesahující rozsah i požadavky kladené na bakalářskou práci.

Celková kompozice práce je jasná a přehledná, uspořádání dílčích kapitol už tak jasné a přehledné není. Především je podle mého názoru zbytečně detailní a rozsáhlé představení teoretických východisek výzkumu. Autorka cituje (parafrázuje) především názory Grepla, Daneše, ale i dalších autorů, chybí však jakékoliv kritické zhodnocení nebo komentář, z něhož by byl zřejmý vztah k vlastnímu výzkumu. Tak např. není jasný důvod zařazení podkapitol 3.1.1, 3.1.2, 3.3.1- 3.3.5, kapitoly 5 apod.

V kapitolách, které shrnují výsledky vlastní analýzy (kapitoly 7.1-7.5), autorka postupuje podle stanovených kritérií. Sleduje vyjádření kauzálních vztahů vedlejšími větami, větným členem včetně konstrukcí s atributem nekongruentním, infinitivem, dále vyjádření kauzálních vztahů mezi hlavními větami a v nadvětné syntaxi. Podle mého názoru není dobrý způsob uvádění dokladů i údajů o četnosti zjištěných jevů. Především není zřejmé, zda uváděné doklady jsou jen výběrové, a není jasné, proč řada závěrů doložena není. Např. na str. 28 je konstatováno, že adverbiale causae podmínky je v jazykovém materiálu vyjádřeno

pomocí primární předložky *pod*, ale doklad chybí, podobně na téže straně chybí doklad pro předložky *z iniciativy*, *za* (použité pro vyjádření adverbiale causae účelu), na str. straně 29 pro složený spojovací výraz *a proto*, na str. 30 pro složený spojovací výraz *a když*, na str. 34 pro předložky *při*, *s*, *v*, *bez*, *za* atd. Tento nedostatek považuji za závažný především proto, že není zřejmé, zda byla interpretace uvedených prostředků správná. Za problematické považuji i nesystematické uvádění kvantitativních údajů. Někdy se autorka spokojí s údaji jako „převažují vedlejší věty příslovečné přípustkové“ (str. 27), jinde uvádí přesný počet (tři případy vedlejších vět příslovečných podmínkových (na téže straně), někdy uvádí poměr výskytů. Vzhledem k tomu, že si autorka jako jeden cíl stanovila kvantitativní zhodnocení sledovaných jevů, bylo by vhodné uvádět přesné a úplné údaje, pro srovnání doplněné např. přehlednými tabulkami.

Některá uvedená zjištění nepovažuji za správná nebo přesná, předpokládám, že se k nim autorka vyjádří při obhajobě:

Jak jsou vyjadřovány kauzální vztahy nepravými vedlejšími větami (není uveden doklad na str. 27)?

Je vyjádřen účelový vztah předložkou *proti* ve vyjádření *docházelo k demonstracím s útočnými projevy proti českým hordám* (str. 29)?

Opravdu se jedná o složené spojovací prostředky *a pokud*, *a tehdy*, *když*, jak je uvedeno na str. 35?

Jakou větně členskou platnost mají lexémy *proč* a *příčina* (srov. závěr na str. 39)?

Jedná se skutečně o účelovou větu ... *můžeme pacienta vyzvat, aby popsal symptomy* (str. 30)?

Jedná se skutečně o složený spojovací výraz *než kdyby* (str. 33)?

Určité výhrady mám k některým stylizacím - nepřesné vyjádření nacházíme na str. 8 (*Mezi vztahy příčinné řadíme příslovečná určení příčinná ...* - jedná se o jazykové vyjádření příčinných vztahů), na str. 26 (... *vyhledali jsme veškeré kauzální souvislosti ...* - byly vyhledány analyzovány jazykové formy vyjadřující kauzální vztahy) apod. Autorka se také nevyhnula několika chybám v interpunkci (str. 8, 12, 16, 18, 20, 24).

Přes uvedené výhrady pokládám předloženou bakalářskou práci za odpovídající požadavkům, které jsou na tento typ práce kladeny. Autorka prokázala dovednost samostatně analyzovat jazykový materiál, získané výsledky shrnout a do jisté míry i zobecnit. Práce je ve

své stěžejní části původní, je doplněna odpovídajícím seznamem literatury, má odpovídající jazykovou úroveň.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení **d o b ř e**.

V Plzni 22. 5. 2013

PhDr. Eva Pasáčková, CSc.

oponentka